

ความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีความรู้และทฤษฎีการ เมืองของปอบเปอร

ทฤษฎีการ เมืองตั้งแต่สมัยเพลโตจนถึงมาร์กซ์ ส่วนใหญ่มีรากฐานเกี่ยวกับพัฒนาการทางคานประวัติศาสตร์ สังคม ตรรกวิทยา วิทยาศาสตร์ และที่สำคัญคือ ทฤษฎีความรู้ ปอบเปอรก็เช่นเดียวกัน ทฤษฎีการ เมืองของเขา มีรากฐานอยู่บนทฤษฎีความรู้ที่เห็นได้ชัด ในทฤษฎีความรู้ เขาเน้นถึงขบวนการแก้ปัญหา ในทฤษฎีการ เมืองเขาก็ต้องการสังคมที่สมาชิกในสังคมปฏิบัติตน เป็นผู้แก้ปัญหา ดังนั้นรูปแบบของสังคมจึงควร เป็นสังคมที่เปิดโอกาสให้มีความหลากหลายทางแนวทางแก้ปัญหาต่าง ๆ มากมาย แม้ว่าแนวทางแก้ปัญหาเหล่านั้นจะมีจุดหมายปลายทางที่แตกต่างกัน สังคมนั้นจะต้องเปิดโอกาสให้มีการวิพากษ์วิจารณ์ปัญหาสังคม และสามารถจะเปลี่ยนแปลงตัวเองไปตามวิถีทางที่มีการวิพากษ์วิจารณ์นั้นได้ เขาเชื่อว่าสังคมที่จัดตัวเองในรูปแบบนี้ จะเป็นสังคมที่แก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสมาชิกในสังคมก็จะประสบความสำเร็จในจุดหมายที่ต้องการ

ปอบเปอรนำความคิดเกี่ยวกับวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาวิเคราะห์สังคมที่เขาเรียกว่า สังคมเปิด ว่าสังคมชนิดนี้เป็นสังคมพหุภาพ คือ มีแนวทางแก้ปัญหาหลาย ๆ ทาง ที่ทำให้มองเห็นจุดหมายที่ขัดแย้งกัน สังคม เปิดเป็นสังคมที่ทุกคนเป็นอิสระที่จะวิจารณ์และเสนอทางแก้ไขปัญหาได้หลาย ๆ ทาง และนโยบายของรัฐบาลก็อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามคำวิพากษ์วิจารณ์ของคนในสังคม ทั้งนี้เพราะนโยบายของรัฐบาล ตลอดจนการตัดสินใจบริหารงานมันเกี่ยวโยงกับการคาดการณ์จากประสบการณ์ด้วย คือ จากการคาดการณ์จากประสบการณ์ เราเห็นว่าถ้าเราทำ X แล้ว Y จะตามมา หรือถ้าเราต้องการผลสำเร็จ เราก็ต้องทำ A แล้วเราก็มักจะวางนโยบายตามนั้นด้วยความมั่นใจอย่างยิ่ง สำหรับปอบเปอร นโยบายหนึ่ง ๆ เป็นเพียงสมมุติฐาน ซึ่งจะต้องถูกทดสอบและถูกวิพากษ์วิจารณ์ การกระทำดังกล่าวนี้ ก็เพื่อจะได้ตรวจพบจุดผิดพลาด และอันตรายที่แอบแฝงอยู่เสมอเสียก่อนที่จะปล่อยให้เวลาผ่านไปจนกระทั่งความผิดพลาดนั้นเกิดขึ้นจริง ๆ เราต้องคำนึงถึงเสมอว่า ในการ

กระทำใด ๆ ก็ตาม สิ่งที่เราไม่ตั้งใจให้เกิดมันอาจเกิดขึ้นจริง ๆ ได้ สิ่งต่าง ๆ ที่ไม่มีใครวางแผนไว้ หรือไม่มีใครต้องการมันเกิดขึ้นไค้ตลอดเวลา รัฐบาลที่รอบคอบจึงต้องยินยอมให้มีการวิพากษ์วิจารณ์นโยบายของตน เพื่อตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง และยอมให้มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายไปตามวิถีทางที่เหมาะสมกว่าเดิมอีกด้วย ผู้ที่จะทำหน้าที่วิพากษ์วิจารณ์และทดสอบนโยบายของรัฐบาลได้ดีที่สุด คือ สถาบันอิสระต่าง ๆ ดังนั้นสิ่งจำเป็นอันหนึ่งในสังคมเปิด ก็คือ การสร้างทัศนคติในการวิพากษ์วิจารณ์ และการทดสอบให้แก่สถาบันเหล่านั้น และแน่นอนที่สุดการวิพากษ์วิจารณ์ และการทดสอบจะต้องไม่ใช่เพื่อหาข้อมูลมาสนับสนุนนโยบายอย่างเดี๋ยว แต่ต้องเป็นการวิจารณ์และทดสอบเพื่อหาข้อมูลที่ไม่สนับสนุนนโยบายนั้นด้วย

ปอบเปอรขยายความคิดจากวิทยาศาสตร์ธรรมชาติไปยังวิทยาศาสตร์สังคมในวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ปรัชญาวิทยาศาสตร์ของเขา คือ ทฤษฎีความรู้ ในวิทยาศาสตร์สังคมปรัชญาวิทยาศาสตร์ของเขา คือ ทฤษฎีการเมือง เขาวิเคราะห์วิทยาศาสตร์ธรรมชาติและวิทยาศาสตร์สังคมด้วยหลักการเดียวกัน คือ หลักการทดสอบความเท็จ

ในทฤษฎีความรู้ เราหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยการทดสอบและวิพากษ์วิจารณ์ ทฤษฎีเพื่อขจัดความบกพร่อง และสร้างทฤษฎีใหม่ที่มีประสิทธิภาพกว่าเดิม ในทฤษฎีการเมือง เราหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยการทดสอบและวิพากษ์วิจารณ์ทฤษฎีการเมือง เพื่อขจัดความผิดพลาดในการปกครอง และสร้างทฤษฎีการเมืองใหม่ที่มีประสิทธิภาพมากกว่าเดิม ทฤษฎีหนึ่ง ๆ ไม่ว่าจะเป็ทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์หรือทฤษฎีการเมือง เราถือว่าทฤษฎีเหล่านั้นใช่ได้เพราะจากการทดสอบและวิพากษ์วิจารณ์เรายังไม่พบที่ผิด คือ ยังบอกไม่ได้ว่าทฤษฎีนั้นเท็จ ไม่ใช่เพราะเราเห็นว่าทฤษฎีนั้น ๆ ยืนยันได้ว่าเป็นจริง ทฤษฎีเป็นเรื่องของวิธีการ แต่ความจริงเป็นเรื่องของจุดหมาย

เรื่องของวิธีการและจุดหมายในทฤษฎีความรู้ไม่เป็นปัญหาแก่ปอบเปอรมากนัก เขายอมรับเช่นเดียวกับนักวิทยาศาสตร์คนอื่น ๆ ว่า จุดหมายของวิทยาศาสตร์คือความจริง

วิธีการที่จะรู้จักความจริงนั้น คือ การแสวงหาทฤษฎีต่าง ๆ การค้นพบทฤษฎีใหม่ที่มีประสิทธิภาพกว่าทฤษฎีเดิม คือการเข้าใกล้ความจริง ปอบเปอรต่างจากคนอื่นตรงที่เขาเห็นว่าเราไม่มีวันจะรู้จักความจริง คือ เราไม่มีวันถึงจุดหมายที่เราต้องการ เราทำได้แต่

เพียงพยายามไปให้ถึงเพราะเป็นงานของมนุษย์ ในทฤษฎีของปอปเปอร์ "ทั้งสัตว์และมนุษย์เกิดมาพร้อมกับความรู้ที่เป็นสัญชาตญาณ อันได้แก่ ความรู้ในวิถีทางที่จะตอบสนองสิ่งเรา ความรู้ในการคาดการณล่วงหน้า ความรู้อันเป็นสัญชาตญาณนี้มีอย่างมากมายมหาศาล"¹ ความแตกต่างในหลักการทดสอบความเท็จที่ปอปเปอร์ใช้ เป็นความแตกต่างในเรื่องวิธีการ ที่จะเข้าสู่จุดหมายเดียวกันคือความจริง สำหรับนักปรัชญาวิทยาศาสตร์คนอื่นามองวิธีการของตนในแง่บวก คือ การก้าวเข้าไปใกล้ความจริง หมายถึงการยอมรับทฤษฎีหนึ่ง ๆ ด้วยวิธีนี้อาจเป็นไปได้ว่าสักวันหนึ่งเราอาจมีทฤษฎีที่เรายืนยันไว้ว่าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับความจริง นั่นคือ เราพบสิ่งที่เราแสวงหา เราถึงจุดหมายที่เราต้องการ แต่ปอปเปอร์มองวิธีการของตนในแง่ลบ เราไม่มีวันพบความจริง มนุษย์อาจคิดไปว่าเขาพบความจริง แต่วันหนึ่งเขาจะรู้ว่าเขาเข้าใจผิด แต่แม้ว่าเราจะไม่มีวันพบเราก็ยังต้องแสวงหา เพราะมันเป็นสัญชาตญาณอย่างหนึ่งของมนุษย์ หลักการทดสอบความเท็จจึงเป็นการบอกว่าจะไรผิด เป็นการบอกเราว่าอะไรที่เรายังไม่รู้ การบอกได้ว่าอะไรผิดมันทำให้เราเข้าใจใกล้ความถูก การบอกได้ว่าอะไรเท็จเป็นการทำให้เราเข้าใจใกล้ความจริง มันเป็นการเข้าใจใกล้ความจริงในแง่ลบ เมื่อเราเข้าสู่ความจริงด้วยการปฏิเสธ ไม่ใช่การยอมรับ เราจึงไม่มีวันพูดได้ว่านี่คือความจริง ทฤษฎีของปอปเปอร์ที่แตกต่างจากคนอื่น ๆ จึงไม่ใช่เรื่องของจุดหมาย (Aim) ของความรู้ แต่เป็นเรื่องวิธีการ (Methodology) ในการแสวงหาความรู้ ดังนั้น ปัญหาที่เกิดขึ้นเขาจึงเป็นปัญหาระหว่างผู้ที่มีความหมายเดียวกัน แต่เห็นต่างกันในวิธีการ

¹ Popper in Modern British Philosophy (ed. Bryan Magee), P 96 : According to my view, animals and man are born with a great store of instinctive knowledge - of ways of reaction to situations, of expectations.

ปัญหาใหญ่เกิดขึ้น ในทรณะทางการเมืองมากกว่า เมื่อปอปเปอร์ทำทฤษฎี ความรู้มาประยุกต์ใช้กับทฤษฎีการเมือง หลักการทดสอบให้เท็จ เมื่อใช้กับการเมือง ทำให้ไม่สามารถบอกได้ว่าทฤษฎีการเมืองทฤษฎีใดที่ดีที่สุด เรามองได้แต่ว่าทฤษฎีใดผิดและ ทฤษฎีใดสามารถทดสอบได้ว่าผิด เราไม่เคยบอกได้เลยว่าทฤษฎีใดถูก แม้ว่าเท่าที่ใช้ มามันยังไม่เคยผิด ปอปเปอร์ยืนยันความคิดเดิมดังที่ปรากฏในปรัชญาวิทยาศาสตร์ว่า ทฤษฎี (การเมือง) ต่าง ๆ ที่ใช้กันอยู่ก็เพราะมันยังพิสูจน์ไม่ได้ว่าผิด ไม่ใช่ใช้เพราะมันถูกหรือมัน จริง ปัญหาเกิดขึ้นตรงนี้ นักปรัชญาการเมือง เจ้าของทฤษฎีและลัทธิต่าง ๆ ตลอดจนมนุษย- ศิษย์ไม่ได้คิดว่าทฤษฎีของตนผิด และนอกจากจะไม่ผิดแล้วที่ใช้กันอยู่ในแต่ละสังคมก็ไม่ใช้ คุ้มเหตุผลแต่เพียงว่ามันไม่เคยผิด แต่ต้องคุ้มเหตุผลว่ามันถูกและเป็นจริงคุ้ม ข้อโต้แย้งอย่างนี้รุนแรงเพราะอย่างน้อยนักวิทยาศาสตร์ก็ไม่เคยยืนยันว่า ทฤษฎีของตนเป็นความ จริง หรือให้ความน่าเชื่อถือถึง 100 เปอร์เซ็นต์ ต่างพูดแต่เพียงว่าทฤษฎีของตนน่าจะถูกต้อง สุด (ในบรรดาทฤษฎีที่เคยมีมา) แต่ไม่มีการยืนยันว่าทฤษฎีของตนคือความจริง แล้วหยุด ยังการแสวงหาความจริงแต่เพียงจุดนั้น อนาคตก็ยอมรับว่าทฤษฎีของเขา อาจถูกแทนที่ ได้ด้วยทฤษฎีที่ดีกว่าได้เสมอ ก็เท่ากับยอมรับว่า ทฤษฎีของเขาไม่ใช่อันหนึ่งอันเดียวกับความ จริง และในศตวรรษนี้ การยอมรับทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ ก็ไม่ได้ยอมรับเพราะมันจริงหรือไม่จริง แต่ยอมรับในประสิทธิภาพของทฤษฎีมากกว่า ซึ่งอันนี้ต่างทฤษฎีการเมือง ทุกคน ต่างยืนยันในความจริงของทฤษฎีการเมืองของตน และนำมาใช้อย่างมั่นใจในความถูกต้อง ของทฤษฎี

จากทรณะของปอปเปอร์ ทำให้ได้ความคิดว่าไม่มีทฤษฎีการเมืองใดที่ดีที่สุด แต่เมื่อเรายอมรับว่ามนุษย์เป็นสัตว์สังคม การมีชีวิตอยู่ในรูปของชาติรัฐเป็นธรรมชาติของ มนุษย์ เราจำต้องมีทฤษฎีการเมือง ทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งอย่างเล็ยงไม่ได้ โดยทั่วไปเรา หวังจะใช้ทฤษฎีที่ดีที่สุด แต่เมื่อไม่มีทฤษฎีใดที่ดีที่สุด เราจะทำอย่างไรต่อปัญหานี้

ปัญหานี้ตอบได้ไม่ยากนัก มันไม่ใช่ปัญหาเกี่ยวกับทฤษฎีการเมืองอย่างเดียว แต่ มันโยงไปถึงปัญหาจริยศาสตร์ และเมตาฟิสิกส์ด้วย เราจะใช้ทฤษฎีการเมืองใดในรัฐ มันโยงไปถึงปัญหาว่า รัฐมีอยู่เพื่ออะไร อะไรคือจุดหมายของรัฐ จุดหมายของรัฐขึ้นอยู่กับ

กับคนในรัฐหรือไม่ ถ้าจุดหมายของรัฐขึ้นอยู่กับคนในรัฐ คนเรามีชีวิตอยู่เพื่ออะไร อุดมคติในชีวิตมนุษย์จะเป็นอย่างไร มันเนื่องมาจากความคิดทางเมตาฟิสิกส์ มนุษย์คืออะไร อะไรคือธรรมชาติของมนุษย์ ในฐานะที่มนุษย์เป็นสมาชิกหนึ่งของโลก โลกคืออะไร มนุษย์มีความสัมพันธ์กับโลกอย่างไร นี่คือนิยามในทฤษฎีความรู้

ปัญหาในปรัชญาไม่ว่าจะหยิบยกปัญหาใดขึ้นมา มันโยงถึงปัญหาอื่น ๆ ในปรัชญาได้เสมอ ความคิดของนักปรัชญาในเรื่องต่าง ๆ จึงมักจะสอดคล้องกัน ทั้งเมตาฟิสิกส์ ทฤษฎีความรู้ จริยศาสตร์ และ การเมือง ในที่นี้จะพิจารณาถึงความพยายามตอบปัญหาเหล่านี้ของนักปรัชญาเท่าที่ ปอปเปออร์ ยกวิเคราะห์ก่อนที่จะเสนอคำตอบของตน คือ เพลโต เฮเกิล และ มาร์กซ

เพลโตเห็นว่า โลกแห่งความเป็นจริง คือโลกแห่งนามธรรม ได้แก่ โลกของแบบโลกของแบบนี้มีบทบาทและให้ค่าต่อโลกแห่งวัตถุ โลกของแบบ เป็นโลกที่สมบูรณ์ที่สุด และเป็นนิรันดร์ มนุษย์ประกอบควายร่างกายและวิญญาณ ธรรมชาติของมนุษย์เป็นไปตามลักษณะที่เด่นที่สุดของวิญญาณ จากทรรศนะทางเมตาฟิสิกส์แบบจิตนิยม ทรรศนะทางทฤษฎีความรู้ จึงออกมาแบบเหตุผลนิยม มนุษย์รู้จักโลกแห่งวัตถุได้โดยประสาทสัมผัส ที่เป็นวัตถุธรรมควบคู่กัน แต่โลกแห่งความเป็นจริงมรรษย์รู้ได้ด้วยจิต หรือวิญญาณ ซึ่งเป็นนามธรรมเช่นเดียวกัน ความรู้สูงสุดของมนุษย์คือการรู้จักโลกของแบบ ในจริยศาสตร์มนุษย์มีชีวิตอยู่เพื่อไปสู่โลกของแบบ โลกของแบบนี้เป็นหัวใจของปรัชญาของเพลโต มันเป็นจุดกำเนิด และจุดหมายของชีวิตมนุษย์ อุดมคติของชีวิตมนุษย์จึงเป็นการแสวงหาโลกของแบบ โดยเฉพาะแบบแห่งความดี และความยุติธรรม แต่การแสวงหานี้ เป็นไปไม่ได้สำหรับทุกคน เพราะธรรมชาติของคนต่างกัน คนบางคนมีสติปัญญาที่รู้จัก และเข้าถึงได้มากกว่า คนประเภทนี้จึงเหมาะสมที่จะเป็นผู้นำคนอื่น ๆ ในการแสวงหา รัฐเกิดขึ้นจากการมีผู้นำ นำคนหมู่มากในการแสวงหา จุดหมายในการแสวงหา คือ แบบแห่งความดีและความยุติธรรม เพื่อเอามาจำลองไว้ในโลกนี้ ทฤษฎีการเมืองของเพลโต ออกมาเป็นแบบเบ็ดเสร็จนิยม คนบางคนมีสติปัญญาสูงกว่า รู้จักแบบได้มากกว่า คนคนนั้นจึงควรมีอำนาจมากกว่า อำนาจอรัฐและสิทธิในการกำหนดนโยบายของรัฐจึงอยู่ที่คนพวกนี้ ทั้งนี้เพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายคือ โลกของแบบ ทฤษฎีการเมืองที่ปกครองโดยคนที่ฉลาดที่สุด จึงเป็นทฤษฎีที่ดีที่สุดสำหรับเพลโต

สำหรับเฮเกล สิ่งที่เป็นจริงมีสิ่งเดียวคือจิตบริสุทธิ์ เป็นนามธรรม โลกแห่งวัตถุธรรมเกิดขึ้นจากการสำแดง (manifestation) ของจิต วัตถุจึงไม่ใช่ความจริง มนุษย์ประกอบตัวร่างกายที่เป็นวัตถุและจิตอันเป็นส่วนหนึ่งของจิตบริสุทธิ์ ธรรมชาติของมนุษย์คือความขัดแย้งเพื่อความก้าวหน้า ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายของจิตโลกที่ต้องการสำแดงตนเป็นวัตถุ เพื่อให้เกิดการขัดแย้ง และความก้าวหน้า การขัดแย้งระหว่างจิตกับวัตถุ เป็นความก้าวหน้าขั้นหนึ่ง เมื่อจิตชนะวัตถุได้ขั้นหนึ่ง จิตและวัตถุจะพัฒนาขึ้นตามลำดับจนถึงจุดแห่งความสมบูรณ์ที่สุด อันเป็นจุดหมายสูงสุดคือ จิตเอาชนะวัตถุได้โดยเด็ดขาดกลับไปสู่ความเป็นจิตบริสุทธิ์ดั้งเดิม จิตบริสุทธิ์นี้บางครั้ง เฮเกล เรียกว่า จิตโลก ความคิด เหตุผล หรือพระเจ้า เมตาฟิสิกส์ของเฮเกลเป็นจิตนิยม ความเป็นจริงมีสภาพเป็นนามธรรมในค่านทฤษฎีความรู้ มนุษย์มีส่วนที่เป็นจิต หรือเหตุผล มนุษย์จึงสามารถพัฒนาเหตุผลของตนให้เข้าใจในความเป็นจริง ภูวตนเองเป็นหน่วยหนึ่งของจิตโลก และเข้าใจในกระบวนการของความขัดแย้ง กฎแห่งการขัดแย้งจะเป็นทฤษฎีความรู้ของเฮเกล ที่ใช้อธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในประวัติศาสตร์ และทำนายอนาคตได้ มนุษย์ต้องพยายามทำความเข้าใจกับกฎนี้ และทำตัวให้สอดคล้องไปกับการเปลี่ยนแปลง อันเนื่องมาจากกระบวนการของความขัดแย้ง การมีชีวิตอยู่ของมนุษย์ คือ การยอมตัวเป็นเครื่องมือของความก้าวหน้าของจิตโลก อุดมคติในชีวิตมนุษย์คือการบรรลุถึงเสรีภาพภายใต้กฎการขัดแย้ง และการได้กลับไปรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับจิตโลก จิตโลกคือจุดเริ่มต้น อันเป็นกำเนิดของชีวิตมนุษย์ และขณะเดียวกันก็เป็นจุดหมายของชีวิตมนุษย์ด้วย รัฐคือการแสดงออกที่ดีที่สุดของจิตโลก และเป็นตัวแทนที่ดีที่สุดของจิตโลกที่จะพาไปสู่ความขัดแย้ง และความก้าวหน้า มนุษย์จึงมีชีวิตอยู่ภายใต้รัฐ และทำตัวให้สอดคล้องกับรัฐโดยไม่โต้แย้ง ผู้ที่กุมอำนาจรัฐ คือผู้ที่เป็นผู้รู้และจะเป็นผู้นำในการขัดแย้ง และการเปลี่ยนแปลง ทฤษฎีการเมืองของเฮเกล กับจริยศาสตร์ของเขาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อำนาจคือธรรม

สำหรับมาร์กซ์ เมตาฟิสิกส์ของมาร์กซ์เป็นแบบสสารนิยม วัตถุเท่านั้นที่เป็นจริง ถ้าจะมีอะไรจริงอีกก็เป็นเพียงปรากฏการณ์ และวิวัฒนาการของวัตถุเท่านั้น ดังนั้น โลกแห่งความเป็นจริงสำหรับมาร์กซ์ จึงเป็นโลกแห่งวัตถุธรรม มนุษย์คือร่างกายอันเป็นวัตถุ

จิตสำนึกของมนุษย์เป็นเพียงปรากฏการณ์จากสิ่งแวดล้อม หรือปัจจัยทางวัตถุ ในทรรศนะของมาร์กซ์ สิ่งแวดล้อมที่สำคัญที่สุดในการกำหนดจิตสำนึกของมนุษย์ คือ เศรษฐกิจ ความแตกต่างทางเศรษฐกิจใดก็ก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างมนุษย์ ทฤษฎีความรู้คือ ทฤษฎีของประวัติศาสตร์ และเศรษฐกิจ ซึ่งมาร์กซ์ยืนยันว่า เป็นทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ ส่วนจริยศาสตร์ มนุษย์มีชีวิตอยู่เพื่อบรรลุถึงความสุข ความเสมอภาค เสรีภาพ และภราดรภาพ อุดมคติของชีวิตมนุษย์ ก็คือการแสวงหาสังคมที่เต็มไปด้วยความสุข ความเสมอภาค เสรีภาพ และภราดรภาพ ซึ่งมาร์กซ์เชื่อว่าเราหาได้บนโลกนี้ เป็นสวรรค์บนดิน ปัญหาในเรื่องเศรษฐกิจ ทำให้มนุษย์ในประวัติศาสตร์ประสบความทุกข์ยากอันเนื่องมาจากความแตกต่างระหว่างชนชั้น และความขัดแย้ง รัฐเป็นผลจากความแตกต่างระหว่างชนชั้น ถ้าแก้ปัญหาเรื่องเศรษฐกิจได้ ก็แก้ปัญหาเรื่องชนชั้น และความขัดแย้งของชนชั้นได้ รัฐก็จะหมดไป มนุษย์จะถึงสยุคยอดแห่งวิวัฒนาการในประวัติศาสตร์ และถึงสยุคยอดแห่งความสุข ความเสมอภาค เสรีภาพ และภราดรภาพ

เราจะเห็นถึงความสอดคล้องกันระหว่างทรรณะต่าง ๆ ทางปรัชญา จากตัวอย่างที่ยกมานี้ จะเห็นว่า ทรรณะทางการเมืองที่แตกต่างกันนั้น เริ่มต้นมาจากความแตกต่างทางเมตาฟิสิกส์เลยทีเดียว เพลโตมีเมตาฟิสิกส์แบบจิตนิยม ทฤษฎีความรู้ของเพลโตก็เป็นแบบเหตุผลนิยม ในความหมายแคบ คือ ในความหมายของปัญญานิยม มนุษย์มีปัญญา หรือเหตุผลติดตัวมาแต่กำเนิด การแสวงหาความรู้ทำได้โดยการขัดเกลาปัญญา วิทยาศาสตร์เป็นแบบอสุขนิยม มนุษย์เกิดมาไม่ใช่เพื่อความสุข แต่เพื่อขัดเกลาปัญญาให้รู้จักโลกของแบบ ทฤษฎีการเมืองเป็นแบบเบ็ดเสร็จนิยม อำนาจอรัอยู่ทีคนคนเดียว จุดหมายของรัฐคือการไปสู่โลกของแบบเท่ากับกลับไปสู่จุดเริ่มต้นที่เป็นเมตาฟิสิกส์อีก เฮเกิลก็เช่นเดียวกัน เมตาฟิสิกส์เป็นแบบจิตนิยม ก็จะมาด้วยทฤษฎีความรู้แบบเหตุผลนิยมในความหมายแคบ คือ เป็นปัญญานิยมเช่นเดียวกัน ส่วนจริยศาสตร์ก็เป็นอสุขนิยม คนเกิดมาเพื่อรับใช้รัฐ เพราะวาระรัฐเป็นการแสดงออกของความก้าวหน้าของจิตโลก ทฤษฎีการเมืองก็เช่นแบบเบ็ดเสร็จนิยม หรืออำนาจนิยม ในความหมายว่าอำนาจอรัอยู่ทีคนคนเดียว จุดหมายของรัฐก็คือการไปสู่ความเป็นจิตบริสุทธิ์ในบั้นปลาย ส่วนมาร์กซ์มีเมตาฟิสิกส์แบบสสารนิยม ทฤษฎี

ความรู้ก็จะเป็นแบบเหตุผลในความหมายกว้างคือ เป็นแบบประสบการณ์นิยม ซึ่งเป็นวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่ใช้กันโดยทั่วไป (ในทฤษฎีของปอปเปออร์ เหตุผลนิยมมีความหมายเท่ากับประสบการณ์นิยม ในแง่ที่ประสบการณ์แสวงหาทางแก้ปัญหาด้วยการใช้เหตุผลเชิงการคิด การทดลอง ไม่ได้ใช้อารมณ์ หรือความรู้สึก ถ้าเหตุผลในความหมายกว้างมีความหมายตรงข้ามกับอารมณ์แล้ว ประสบการณ์นิยมก็เป็นเหตุผลนิยมได้ในความหมายที่ตรงข้ามกับอารมณ์นิยมเช่นเดียวกัน) จริยศาสตร์ก็เป็นแบบสุขนิยม มนุษย์เกิดมาเพื่อแสวงหาความสุข และควรแสวงหาความสุข ความสุขในที่นี้ก็เป็นความสุขเพื่อมวลชน และทฤษฎีการเมืองเป็นแบบประชาธิปไตย แมว่าโดยทั่วไปจะถือวามาร์กซิสต์เป็นศัตรูของประชาธิปไตย แต่สำหรับมาร์กซ์ สังคมคอมมิวนิสต์คือสังคมที่ "เป็นประชาธิปไตยที่สุด"

สำหรับปอปเปออร์ เขาไม่มีทฤษฎีการเมือง ถ้าวิเคราะห์ถึงต้นเค้าแล้ว เขาก็ไม่มีทฤษฎีทางเมตาฟิสิกส์เช่นกัน ปอปเปออร์มีแค่ทฤษฎีความรู้ที่เป็นปรัชญาวิทยาศาสตร์เท่านั้น จากการวิเคราะห์ทฤษฎีความรู้ของเขามาตั้งแต่ต้นจะพบว่า หลักการที่เขาใช้ในทฤษฎีความรู้ทำให้เขาไม่ยอมรับ และไม่ปฏิเสธทฤษฎีใด ๆ ทางเมตาฟิสิกส์ ทั้งนี้เพราะโดยตัวมันเองไม่เป็นวิทยาศาสตร์ แต่เป็นที่มาของทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ เขาโจมตีนักปรัชญากลุ่มปฏิฐานนิยมทางตรรก (Logical Positivists) ที่ปฏิเสธเมตาฟิสิกส์ ขณะเดียวกันก็โจมตีความคิดทางปรัชญาที่ถูกครอบงำด้วยทฤษฎีโคทฤษฎีหนึ่งทางเมตาฟิสิกส์ อันได้แก่ปรัชญาของเพลโต เฮเกิล และมาร์กซ์ซึ่งที่เราได้เห็นมาแล้ว สำหรับจริยศาสตร์ของปัจเจกบุคคลอาจสรุปได้จากทฤษฎีเกี่ยวกับจริยศาสตร์แห่งรัฐของเขา ทฤษฎีทางปรัชญาของเขาทุกเรื่องมีทฤษฎีความรู้เป็นแกนกลาง และใช้หลักการเดียวกันคือ หลักการทดสอบความเท็จเป็นจุดศูนย์กลางของความคิด

ปอปเปออร์ให้ทฤษฎีทางการเมืองว่า รัฐหรือสังคมไม่ควรยึดทฤษฎีการเมืองอันใดอันหนึ่ง เพราะการยึดทฤษฎีหนึ่ง ๆ นั้นหมายถึงการยึดตัวเองด้วยทฤษฎีนั้น ทฤษฎีการเมืองประกอบด้วย จุดหมายอันเป็นอุดมคติทางการเมือง และนโยบายอันเป็นวิถีทางไปสู่จุดหมายนั้น สังคมใดที่ยึดทฤษฎีโคทฤษฎีหนึ่งตายตัวลงไป ย่อมแสดงให้เห็นว่าสังคมนั้นเป็นสังคมปิด เป็นสังคมที่คงที่ (Static) การเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวใด ๆ ภายในสังคม

ไม่ว่าจะรุนแรงหรือไม่รุนแรง ก้าวหน้าหรือถดถอย ก็ไม่ได้แสดงว่าเป็นสังคมที่เปลี่ยนแปลง (Dynamic) อย่างแท้จริง เพราะการเปลี่ยนแปลงไม่ได้เป็นไปอย่างอิสระ แต่เป็นไปตามวิธีทาง ที่ถูกกำหนดไว้แล้ว และเมื่อบรรลุถึงจุดหมายที่ต้องการก็แสดงว่าสังคมนั้นถึงจุดที่คงที่แล้ว ยิ่งจุดหมายที่วางไว้อาจสูงที่สุด คีที่สุด ประเสริฐสุดไม่มีจุดหมายใดสูงยิ่งไปกว่านี้แล้ว จุดหมายนี้จะเป็ประทุที่ปิดตายสำหรับความเปลี่ยนแปลงของสังคมนั้น

สังคมที่ปอปปเปอร์ต้องการคือ สังคมเปิด ความหมายที่แท้จริงของสังคมเปิดคือ สังคมที่เปิดโอกาสให้คนในสังคมได้ทดสอบ วิพากษ์วิจารณ์นโยบายต่าง ๆ ได้อย่างเสรี นโยบายทางการเมืองจะต้องไม่จำกัดว่าเป็นนโยบายใดนโยบายหนึ่ง นโยบายที่รัฐบาลใช้หมายถึงนโยบายที่ทดสอบวิพากษ์วิจารณ์แล้วยังไม่พบว่าผิดหรือให้โทษ ถ้ามีการทดสอบได้ว่าผิดหรือให้โทษเมื่อใดนโยบายนั้นจะต้องล้มเลิกไปทันที ไม่มีนโยบายใดคี่ที่สุด เพราะนโยบายใด ๆ ก็สามารถแทนที่ไคด้วยนโยบายที่มีประสิทธิภาพกว่าไคทั้งนั้น นีคือหลักการทดสอบให้เท็จ (Falsification Principle) ที่ปอปปเปอร์นำมาใช้กับ ทฤษฎีการเมือง ปัญหาที่ปอปปเปอร์จะต้องพบต่อไปคือ ถ้าสังคมหนึ่งใช้วิถีทางอันไม่จำกัด จะกำหนดจุดหมายของสังคมไคอย่างไร สังคมเปิดอาจเป็นสังคมที่ไรจุดหมายในทรรศนะของปอปปเปอร์ สังคมเปิดจะต้องไม่มีจุดหมายตายตัว จุดหมายของการเปลี่ยนแปลง หรือนโยบายหนึ่ง ๆ ไม่ใช่จุดหมายที่จะเอามากำหนดให้เป็จุดหมายตายตัวของสังคม ถ้าเป็นอย่างนั้น สังคมเปิดจะถูกปิดด้วยจุดหมายของตัวเองเป็สังคมที่ตายตัว แต่สังคมเปิดจะต้องไม่เป็อย่างนั้น สังคมเปิดต้องเป็สังคมที่เปลี่ยนแปลงไคอย่างอิสระ ไม่มีการกำหนดวิถีทาง หรือจุดหมายที่ตายตัว ที่จะทำให้ปิดขังตัวเอง จริงอยู่นโยบายหนึ่ง ๆ ที่ใช้กันอยู่ในขณะที่ยังทดสอบให้เท็จ ไม่ได้ยอมเป็นโยบายที่มีจุดหมาย แต่จุดหมายเหล่านั้นเป็จุดหมายของนโยบายไม่ใช่อุณหภูมิของสังคม เมื่อนโยบายเปลี่ยนไป จุดหมายก็เปลี่ยนไปไคด้วยเช่นกัน

คงไคกล่าวมาแล้วว่า ทฤษฎีการเมืองแต่ละทฤษฎี เจ้าของทฤษฎีต่างยืนยันในความถูกต้อง และต่างเชื่อว่าทฤษฎีของตัวเองนั้นเป็จริง อาจจะมีปัญหาต่อไปอีกว่า ความจริงคืออะไรรูไคอย่างไรว่าจริง อันนี้ก็คงจะต้องยกให้เป็ปัญหาของการนิยามคำว่า "ความจริง" ว่าจะให้ความหมายของคำนี้เป็อย่างไร แล้วก็เป็นไปไคที่ต่างคนก็ต่างจะ

ให้คำนิยามที่สอดคล้องกับทฤษฎีของตน ทาร์สกี (Tarski) ได้ยกนิยามของความ
จริงว่า คือการที่เราพูดหรือแสดงออกมาในรูปของข้อความและข้อความนั้นสอดคล้องกับข้อ
เท็จจริง เขาแสดงข้อโต้แย้งให้เห็นแล้วสรุปว่า เราไม่มีมาตรการสากล ๆ สำหรับ
ตัดสินความจริง¹ ดังนั้น สำหรับนักปรัชญาการเมือง ปัญหาเรื่องความจริงคืออะไรไม่ใช่
ปัญหาของเขา ความจริงจะเป็นอย่างไรก็ตามแต่ ความจริงก็เป็นธรรมชาติของทฤษฎีของ
เขา ถ้าความจริงเป็นธรรมชาติของทฤษฎี ความจริงก็ไม่ใช่จุดหมายที่ต้องแสวงหา ต้อง
กำหนดจุดหมายใหม่ขึ้นมา เป็นจุดหมายของทฤษฎีการเมือง เมื่อเป็นเช่นนี้จุดหมายของ
ทฤษฎีการเมืองจึงไม่เหมือนกับจุดหมายของทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ ทฤษฎีการเมืองทุกทฤษฎี
ต่างกำหนดจุดหมายของตน และกำหนดวิธีการ ที่จะไปสู่จุดหมายนั้น ซึ่งทฤษฎีการเมืองที่
กำหนดจุดหมายตายตัวให้แก่สังคมนี้ ปอปเปอร์เห็นว่าทำให้สังคมนั้นกลายเป็นสังคมปิด

สังคมปิดที่พิจารณาในแง่จุดหมายของสังคมนี้ ปอปเปอร์วิเคราะห์หลังสังคมปิดของ
เพลโตว่า สังคมในอุดมรัฐคือ จุดหมายสูงสุด เป็นสังคมแบบบรรพกาล และด้วยความเชื่อ
ทางเมตาฟิสิกส์ที่ว่า สังคมนี้ไคลลอกแบบมาได้อย่างสมบูรณ์ที่สุด ทำให้นโยบายต่าง ๆ ใน
การปกครองเป็นแบบเบ็ดเสร็จนิยม สังคมจะต้องเป็นไปตามวิถีทางที่วางไว้อย่างตายตัว
เพื่อเข้าสู่จุดหมายที่กำหนดไว้แล้ว เป็นที่น่าสังเกตว่า จุดหมายของสังคมแบบนี้ มักจะ
หวนกลับไปสู่จุดเริ่มต้น สังคมในอุดมรัฐคือสังคมบรรพกาล นโยบายต่าง ๆ ที่ปิดกั้นเสรีภาพ
ของคนในสังคม ทำให้สังคมนั้นนี้ไม่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง เมื่อวิถีทางของสังคมหวน
มาบรรจบจุดเริ่มต้น ดังสังคมแบบบรรพกาลแล้ว นโยบายต่าง ๆ ดำเนินไปเพื่อรักษาแนว
ทางของสังคมนี้ไว้ ไม่มีนโยบายใด ๆ ที่ดีไปกว่านี้ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงใดที่ผิดไปจากรูป
แบบอันนี้ สังคมแบบนี้จึงเป็นสังคมที่ปิดสนิทอย่างแท้จริง

สังคมปิดของเฮเกลก็เป็นเช่นเดียวกัน จุดหมายคือการกลับไปสู่จุดเริ่มต้น นโยบาย
ต่าง ๆ ถูกกำหนดไว้อย่างตายตัว ให้อำนาจไปตามขั้นตอนของกระบวนการแห่งความขัดแย้ง
นโยบายอาจมีการเปลี่ยนแปลง แต่การเปลี่ยนแปลงไม่ได้เป็นไปอย่างเสรี เป็นการเปลี่ยน-

¹ Addenda in The Open Society and Its Enemies. Vol.II.

แปลงภายใต้เค้าโครงใหญ่ที่วางไว้ การเปลี่ยนแปลงในสังคมนี้ คือการเปลี่ยนแปลงที่ไม่เปลี่ยนแปลง เสรีภาพในสังคมนี้ คือเสรีภาพที่รู้ตัวเองว่าไม่เสรี และก็ทำนองเดียวกับเพลโต จุดหมายอันหวานมาสู่จุดเริ่มต้น วนเวียนอยู่เช่นนี้คือ การปิดประตูตัวเอง ให้อยู่ในขอบเขตที่ตัวเองกำหนดขึ้น

สังคมปิดของมาร์กซ์ ถ้าดูผิวเผินแล้วจะเห็นไปว่าเป็นสังคมเปิด เพราะลักษณะของการเปลี่ยนแปลงเห็นได้ชัดเจน แต่ถาเราพิจารณาด้วยจุดที่ว่า การเปลี่ยนแปลงในสังคมเปิดจะต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างอิสระ ไม่อยู่ภายใต้จุดหมายตายตัวอันใดอันหนึ่ง การเปลี่ยนแปลงในสังคมของมาร์กซ์ ก็ไม่เข้าข่ายอันนี้ เพราะการเปลี่ยนแปลงแบบนี้ก็เป็นเช่นเดียวกับของเฮเกล คืออยู่ภายใต้เค้าโครงใหญ่ที่วางไว้ และมุ่งที่จุดหมายที่กำหนดไว้แล้ว ต่างกันเพียงแต่มาร์กซ์ไม่ยืนยันว่าจุดหมายนี้เป็นอันเดียวกับจุดเริ่มต้น แต่เมื่อพิจารณาถึงรายละเอียดของสังคมในอุดมคติ อันเป็นจุดหมาย นั้น มีส่วนคล้ายกับสังคมในอุดมรัฐของเพลโตมาก มาร์กซ์อาจจะยอมรับว่า นี่คือนิยามของสังคมบรรพกาล แต่สังคมบรรพกาลนี้มีได้มาจากโลกของแบบอย่างเพลโตว่า แต่มาจากวิวัฒนาการของโลกหรือวัตถุ ประเด็นที่เหมือนกันคือความหยุดนิ่ง หรือตายตัวของสังคมชนิดนี้ เพลโตยืนยันถึงสภาพที่หยุดนิ่งนั้นว่าเป็นสิ่งพึงปรารถนา แต่สำหรับมาร์กซ์ ไม่มีความเห็นใด ๆ เกี่ยวกับความคงที่ ตามทฤษฎีของการขัดแย้ง ความหยุดนิ่งมันเป็นไปไม่ได้ ความขัดแย้งมันเตรียมพร้อมที่จะโจมตี การยืนยันถึงความหยุดนิ่งคือการแย่งทฤษฎีของตัวเอง การให้ทรรศนะว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงต่อไปอีก ก็ทำให้สังคมในอุดมคติกลายเป็นวิถีทางไปสู่จุดหมายอันใหม่ มีจุดหมายในตัวเอง ถ้ามีโลกใหม่ที่สวยสดกว่า โลกของคอมมิวนิสต์ ก็เป็นเพียงทางผ่านไปสู่อีกโลกนั้น การยืนยันว่าโลกคอมมิวนิสต์ คือโลกที่สมบูรณ์ที่สุด เป็นจุดหมาย เป็นอุดมคติ ก็จะเป็นเพียงการโฆษณาชวนเชื่อเท่านั้น มาร์กซ์ไม่มีทางออกสำหรับปัญหานี้ จึงเลี้ยวไปว่าโลกของคอมมิวนิสต์คือโลกที่ดีที่สุด เท่าที่มีมาในประวัติศาสตร์ เพื่อแสดงว่าเขาไม่ได้ไปไกลกว่าจุดที่เขาขึ้นอยู่กับและไม่ได้ไปไกลกว่าข้อมูลที่ประวัติศาสตร์ให้แก่เขา แต่อย่างไรก็ตามการไม่ยืนยันในจุดหมายของตัวเอง ไม่ได้แสดงว่าสังคมในอุดมคติจะเป็นสังคมเปิด เราพิจารณาได้ถึงแนวโน้มของสังคมได้ว่าเอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ สังคมคอมมิวนิสต์ไม่ให้แนวโน้มของการ

เปลี่ยนแปลงเลย เสรีภาพอย่างเต็มที่ ที่มาร์กซ์พูดถึงให้ความหมายคลุมเครือมาก มันหมายถึงเสรีภาพในการเปลี่ยนแปลงด้วยหรือไม่ ถ้าเป็นไปได้มาร์กซ์หวังไว้ว่า เสรีภาพนี้คงไม่เป็นเสรีภาพในการเปลี่ยนแปลงสังคม สังคมคอมมิวนิสต์คงจะเป็นจุดหมายสูงสุดที่คนพอใจที่ได้บรรลุถึง ความสมบูรณ์ในสังคมนี้ คงจะเพียงพอที่คนจะหยุดยั้งความคิดในการเปลี่ยนแปลง และการเปลี่ยนแปลงเท่าที่เคยมีมาในประวัติศาสตร์คงจะถึงจุดอ้อมตัวเสียที่มันเป็นความหวังที่ยังไม่ได้พิสูจน์ แต่จากความหวังอันนี้ เราจับประเด็นได้ความมาร์กซ์กำลังหวังให้สังคมของเขาเป็นสังคมปิด

ปัญหาต่อไปคือ สังคมเปิด คือสังคมในระบอบประชาธิปไตยใช่หรือไม่ หรือสังคมในระบอบประชาธิปไตย คือ สังคมเปิดใช่หรือไม่ คำถามอันหลังนี้ก็จะตอบง่ายกว่าคำถามแรกจากงานเขียนของปอปเปออร์ เราทราบแล้วว่าสังคมประชาธิปไตยไม่ใช่สังคมเปิด สังคมประชาธิปไตยพบกับ paradox ของอำนาจธิปไตย paradox ของความอดทน และ paradox ของเสรีภาพ ซึ่งปอปเปออร์กล่าวว่า สังคมเปิดไม่มี paradox ดังเช่นว่านี้ ในที่นี้เราจะพิจารณาว่า ถ้าประชาธิปไตยไม่ใช่สังคมเปิด ประชาธิปไตยเป็นสังคมปิดหรือไม่

ปอปเปออร์กล่าวแย้งสังคมในระบอบเบ็ดเสร็จนิยมและมาร์กซิสต์ว่าเป็นสังคมปิด แต่ไม่มีตอนใดเลยที่ปอปเปออร์กล่าวว่า ประชาธิปไตยเป็นสังคมปิด เมื่อพูดถึง paradox ต่าง ๆ นั้น ปอปเปออร์หมายความว่าเพียงว่า สังคมเปิดไม่มี paradox เช่นนี้ แต่ไม่ได้พูดว่าสังคมใดมี paradox นี้จะต้องเป็นสังคมปิดเสมอ นี้หมายความว่าอย่างไร สังคมประชาธิปไตยคงไม่ใช่สังคมครึ่งปิดครึ่งเปิด เราจะพิจารณาในประเด็นที่ประชาธิปไตยเป็นทฤษฎีการเมืองหนึ่ง มีจุดหมายที่แน่นอน และมีการกำหนดวิถีทางไปสู่จุดหมายนั้น ถ้าจากประเด็นนี้ประชาธิปไตยน่าจะเป็นสังคมปิด เช่นเดียวกับสังคมอื่น ๆ ที่ปอปเปออร์ได้โต้แย้งมาโดยตลอด แต่ทำไมปอปเปออร์จึงไม่แย้งประชาธิปไตยอย่างที่แย้งสังคมเหล่านั้น

เราอาจจะได้คำตอบถ้าพิจารณาไปถึงจุดหมายและวิธีทางแห่งประชาธิปไตย โดยดูจาก
ทรรศนะของเบนแธม และมีลล์¹

เบนแธมได้ก่อตั้งทฤษฎีการเมือง แบบศาสตร์ขึ้น โดยได้จัดวิทยาเป็นรากฐานของ
ทฤษฎีความจริงแล้วจิตวิทยาของเบนแธมโดยสาระก็คือจิตวิทยาของฮอบส์ (Hobbes)
นั่นเอง หลักสมมติของคนทั้งสองมีว่าทฤษฎีการเมืองที่ตรงกับสภาพอันแท้จริงต้องคำนึงถึง
ธรรมชาติมนุษย์ด้วย ถ้าไม่เช่นนั้นแล้วพื้นฐานจะแตกแยก และโครงสร้างส่วนบนก็จะทลาย
ลงอย่างเฉียดไม่ได้ อะไรคือแหล่งที่มาของการกระทำมนุษย์ ซึ่งถ้าหากกำหนดให้สิ่งนี้เป็น
พื้นฐานแล้ว โครงสร้างที่เกิดขึ้นจากพื้นฐานนี้ก็จะมั่นคงตามไปด้วย เบนแธมตอบคำถามนี้
ในหนังสือเรื่อง "หลักการว่าด้วยธรรมและนิติบัญญัติ" (Introduction to the Prin-
ciples of Morals and Legislation 1789) ความมูลเหตุจูงใจให้คนกระทำการ
ต่าง ๆ คือความเจ็บปวด และความพอใจ ตามที่โลกดลไว้ใน หลักการว่าด้วยธรรมและ
นิติบัญญัติ 1/1 ดังนี้

ธรรมชาติได้กำหนดให้มนุษย์ชาติอยู่ภายใต้การควบคุมของเจ้านายสูงสุด
สองอย่างคือ ความเจ็บปวด [pain] และความพอใจ [pleasure]
สองสิ่งนี้เท่านั้นที่จะบอกว่า อะไรเราควรทำตลอดจนกำหนดสิ่งที่เราจะกระทำ
ในแง่หนึ่งมันเป็นมาตรฐานของความถูกต้องความผิด ในอีกแง่หนึ่งมันเป็นหลักของ
เหตุและผล สองสิ่งนี้ควบคุมเราในทุกสิ่งที่เราทำ พด และคิด ความพยายาม
ใด ๆ ที่จะออกไปให้พ้นเจ้านายทั้งสองนี้ก็เท่ากับจะช่วยให้เห็นถึงกฎข้อนี้
คนคนหนึ่งอาจจะบอกปฏิเสธว่า ตนมิได้อยู่ในอำนาจของกฎนี้ แต่แท้ที่จริง ทุกคน
รู้ดีว่าตนอยู่ภายใต้หลักการว่าด้วยผลประโยชน์ [Principle of Utility]

¹ Jeremy Bentham (1748-1832) และ John Stuart Mill
(1806-1873) เป็นผู้ก่อตั้งลัทธิประโยชน์นิยม (Utilitarianism).

อยู่ตลอดเวลา หลักการอันนี้จะถือเป็นพื้นฐานของระบบอันมีจุดหมายเพื่อส่งเสริมอุมขุ โครงสร้างแห่งความผาสุกด้วยเหตุผลและมือของกฎหมาย ระบบทั้งหลายที่พยายามโต้แย้งหลักการนี้ ล้วนแต่ไม่ได้อยู่ในสำนักแห่งความผิถุก แต่อยู่ในอารมณ์ที่รวนเรแทนเหตุผล อยู่ในความมืดแทนความสว่าง

อีกตอนหนึ่ง เบนแฮมอธิบายถึง "หลักการว่าด้วยประโยชน์" ไว้ในหลักการว่าด้วยธรรมและนิติบัญญัติ 1/2 ว่า

หลักการว่าด้วยประโยชน์ หมายความว่าถึงหลักการ ซึ่งเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยในการกระทำทุกอย่าง ตามลักษณะโน้มเอียงของมันว่าจะพึงเพิ่มหรือลดความผาสุก ของฝ่ายที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้อง หรือในความหมายอย่างเดียวกัน หากใช้คำพูดต่างกันคือ ที่จะพึงส่งเสริมหรือขัดต่อความผาสุกนั้น ข้าพเจ้าพูดว่าการกระทำทุกอย่างไม่ว่าอะไรทั้งสิ้น และเพราะฉะนั้นจึงไม่เฉพาะแต่การกระทำทุกอย่างของบุคคลแต่ละคนเท่านั้น หากรวมถึงมาตรการทุกอย่างของบุคคลแต่ละคนเท่านั้น หากรวมถึงมาตรการทุกอย่างของรัฐบาลด้วย

หลักการว่าด้วยประโยชน์เป็นหัวใจของทฤษฎีจริยศาสตร์และการเมืองของเบนแฮม หลักอื่น ๆ ทั้งหมดเป็นเรื่องของการขยายความและแนวปฏิบัติ เบนแฮมบอกว่า การกระทำของมนุษย์ทุกอย่างถูกกระตุ้นขึ้นจากความปรารถนาที่จะให้ได้ความพอใจ และหลีกเลี่ยงความเจ็บปวดให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ หลักจริยศาสตร์วินิจฉัยโคด้วยมาตรการอันนี้ อะไรที่นำความพอใจมาให้คือสิ่งดี อะไรที่ก่อความเจ็บปวดให้เป็นสิ่งเลว ระบบใด ๆ ที่มุ่งวินิจฉัยหลักจริยศาสตร์ตามรากฐานอันนั้นขาด " ความสำนึก " และ " เหตุผล " หลักประโยชน์นิยมรัฐขอเท็จจริงอันนี้ และวิธีการกระทำของบุคคลและรัฐบาลไปตามนั้น

ประโยชน์เป็นเรื่องที่นักนิติบัญญัติต้องเข้าใจ ในการร่างกฎหมายต้องพิจารณาถึง ผลอันอาจเกิดขึ้นในแง่ของความเจ็บปวดและความพอใจต่อประชาคมจากมาตรการทางกฎหมายที่เสนอขึ้น มาตรการที่ดีที่สุดได้แก่ มาตรการที่นำความผาสุกยิ่งใหญ่ที่สุด และความเจ็บปวดน้อยที่สุดมา ให้แก่คนจำนวนมากที่สุด แต่อย่างไรก็ตามทฤษฎีการเมืองของเบนแธม เน้นเรื่องปัจเจกบุคคลมากกว่าประชาคม ถึงเบนแธมจะพูดถึงความผาสุกของคนจำนวนมากที่สุด และสนใจกับความสมบูรณ์พูนสุขของประชาคม แต่เขาก็ชี้ให้เห็นว่า "ประชาคม เป็นองค์สมมติ ประกอบด้วยบุคคลเป็นราย ๆ ไปที่เรียกว่าเป็นสมาชิกของประชาคม ก็แล้วผลประโยชน์ของประชาคมคืออะไรเล่า ก็คือผลลัพธ์ของผลประโยชน์ของสมาชิกทั้งหลาย ที่ประกอบกันเป็นประชาคมนั่นเอง"¹ ทฤษฎีนี้ยังเป็นแบบเสมอภาคนิยม (Egalitarian) ในการคำนวณผลของความเจ็บปวดและความพอใจสำหรับประชาคม สมาชิกแต่ละคนนับเป็นหนึ่ง และหนึ่งเดียวเท่านั้น นักนิติบัญญัติต้องไม่พิจารณาให้ความผาสุกของกลุ่มหนึ่งสำคัญกว่ากลุ่มอื่นใดทั้งสิ้น

สำหรับเรื่องของอำนาจรัฐและเสรีภาพส่วนบุคคล เบนแธมสนับสนุนทั้งเสรีภาพ และรัฐบาลที่ดี แต่ถ้ามองว่ามี การขัดกันระหว่างสองสิ่งในปัญหาหนึ่ง ซึ่งโดยทั่วไปต่างมีน้ำหนักเท่า ๆ กันแล้ว เบนแธมก็มักจะให้คะแนนทางด้านรัฐบาลที่ดี ทั้งนี้เพราะเขาถือเอาว่ารัฐบาลที่ดียอมทำหน้าที่เพื่อให้ยังเกิดประโยชน์ใหญ่ยิ่งที่สุดสำหรับคนจำนวนมากที่สุด ปัญหาอยู่ที่จะต้องคิดสร้างระบบรัฐบาล ซึ่งความผาสุกของผู้ปกครองตรงกับความผาสุกของผู้ถูกปกครอง ทางออกที่ดีที่สุดในเรื่องนี้คือ การปกครองระบบผู้แทน ถ้าหากประชาชนปกครองตนเอง ถ้าหากประชาชนเป็นทั้งผู้ปกครอง และผู้ถูกปกครองแล้ว ก็จะไม่มีการ ผลประโยชน์ขัดกัน อย่างไรก็ตามการปกครองตนเองอย่างนั้นเป็นไปได้ในสังคมอันซับซ้อนนี้ ระบบผู้แทนจึงเป็นทางออกทางเดียวที่ปฏิบัติได้ หน้าที่ของการเมืองคือ ทำให้เป็นระบบผู้แทนเท่าที่จะเป็นไปได้ ให้อำนาจแก่คนฉลาดเท่าที่จะเป็นไปได้ และให้การบริหารมี

¹ Bentham, Introduction to the Principles of Morals and Legislation 1/4.

มีประสิทธิภาพเท่าที่จะเป็นไปได้ ถ้าหากปฏิบัติตามหลักการเหล่านี้ได้มากเพียงใด การขัดแย้งระหว่างเสรีภาพกับสิทธิอำนาจของรัฐก็จะลดน้อยลงเพียงนั้น ทั้งนี้เพราะรัฐบาลถ้าเป็นผู้แทนและได้รับฉันทชอบยิ่งมากเพียงใด รัฐบาลนั้นก็เท่ากับปกครองตนเองมากขึ้นเพียงนั้นด้วย และในการปกครองตนเอง ความขัดแย้งระหว่างเสรีภาพกับอำนาจรัฐไม่มีอยู่ ก็ไม่มีความจำเป็นต้องไขระบบป้องกันเช่น การแยกอำนาจ การถ่วงดุลย์อำนาจ (Checks and balances) บัญญัติว่าด้วยสิทธิ (Bills of rights) และอื่น ๆ อันเกี่ยวกับการปกครองที่จำกัดอำนาจรัฐ โดยสรุปแล้ว กลุ่มนิยมเบนแรม เต็มใจให้รัฐบาลมีอำนาจมาก ๆ ถ้าหากว่ารัฐบาลถือตามหลักการประโยชน์นิยม และรับฉันทชอบต่อเสียงส่วนใหญ่ที่รัฐฉันทชอบ

สำหรับมิลล์ความคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยของเขาปรากฏอยู่ในงานเขียนเรื่อง คติประโยชน์นิยม (Utilitarianism) ว่าด้วยเสรีภาพ (On Liberty) และรัฐบาลผู้แทน (Representative Government)

ในเรื่องรัฐบาลผู้แทน มิลล์ยกย่องคุณธรรมของประชาธิปไตย และเตือนถึงอันตรายของมัน ในส่วนที่ทำให้ได้มาซึ่งเสรีภาพของบุคคล ประชาธิปไตยเป็นหลักความคิดที่มีคุณค่าอย่างสูง และในฐานะเป็นรูปรัฐบาลหนึ่ง ประชาธิปไตยเป็นรูปแบบที่ดีที่สุดเท่าที่เคยมีมา ประชาธิปไตยมีส่วนส่งเสริมคนยิ่งกว่าระบบอื่นใดทั้งสิ้น ในที่นี้เราควรพิจารณาถึง "การส่งเสริมคน" ในทรรศนะของมิลล์ ที่ต่างออกไปจากหลักการของประโยชน์นิยมที่เบนแรมวางไว้ เบนแรมสนใจกับความผาสุกของคน ไม่ใช่การส่งเสริมคน เขาสนับสนุนประชาธิปไตย เพราะคิดว่าประชาธิปไตยส่งเสริมจุดหมายนี้มากกว่าระบบอื่นใด แต่สำหรับมิลล์ เขานิยมประชาธิปไตย เพราะเขาคิดว่าจะ "ดีขึ้น" ภายใต้ระบบนี้ แม้ว่าจะไม่เป็นสุขขึ้น มิลล์บอกวาระบบอำนาจเด็ดขาดที่เลวยิ่งจะดีกว่าระบบอำนาจเด็ดขาดที่ดี เพราะระบบอำนาจเด็ดขาดยอมทำให้คำต้อยเสมอ และถ้าหากระบบนี้มีเมตตาธรรมแล้ว ประชาชนก็มักที่จะยอมรับเอาความต่ำต้อยของตนเข้าไว้ ข้อเปลี่ยนแปลงหลักการประโยชน์นิยมนี้ไม่ใช่กรณีเดียวกับที่มิลล์แยกออกจากแนวของเบนแรม ในเรื่อง คติประโยชน์นิยม มิลล์เริ่มต้นด้วย การยอมรับหลักอ้างอิงเกี่ยวกับ "ความผาสุกมากที่สุด" แล้วจึงแย้งว่าหลักนี้จะ

ต้องวัดด้วยวิธีการ ทั้งแง่ปริมาณและคุณภาพ กล่าวโดยย่อ มิลล์แยกแยะความวาทสนนิตต่าง ๆ โดยกล่าวว่ามีชนิดที่สูงกว่าและต่ำกว่า ซึ่งเบนแฮมไม่ได้คำนึงถึง สำหรับมิลล์ สิ่งที่เรา "เป็นอยู่" สำคัญเท่า ๆ กับ สิ่งที่เรา "กระทำ" ข้อนี้เขาเน้นไว้ในเรื่องว่าควยเสรีภาพ

มิลล์เห็นว่า อันตรายของประชาธิปไตยเกิดขึ้นจากประโยชน์ที่ประชาธิปไตยยื่นให้ นั้นเอง ในระบอบประชาธิปไตย คนเป็นอิสระที่จะแสวงหาผลประโยชน์ของตนเอง ถ้า คนฉลาด คนก็จะเข้าใจว่าผลประโยชน์ของตนไม่อาจแยกได้จากของส่วนรวม และความ เข้าใจอันนี้จะทำให้คนปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์ส่วนบุคคลโดยอาศัยประโยชน์ด้านสังคม แต่โชคร้ายที่คนส่วนใหญ่มิได้สังเกตเห็นการณ์ไกลเช่นนี้ เขาจึงมักจะแสวงหาผลประโยชน์ ส่วนตนควยเสรีภาพที่เขาได้อยู้อย่างไม่จำกัด แต่ถึงอย่างไร เรื่องนี้ไม่ใช่เป็นเหตุอ้างเพื่อ สนับสนุนอำนาจของผู้ปกครอง มิลล์เสนอการออกของปัญหานี้ควยระบบผู้แทน แตรระบบผู้ แทนของมิลล์ค่อนข้างซับซ้อนกว่าของเบนแฮม

ระบบผู้แทนของมิลล์ประกอบด้วยสามระดับ คือประชาชน ผู้แทนที่เลือกตั้งโดย ประชาชน และองค์กรกำหนดนโยบาย หน้าที่ของประชาชนคือ เลือกตัวแทนนิติบัญญัติของตน ประชาชนมีสิทธิในการเลือก และกรรมวิธีเลือกตั้งยังรวมถึงการอภิปราย การปรึกษา การวิพากษ์วิจารณ์ และการศึกษา ซึ่งเป็นเครื่องกำหนดข้อจำกัดของการมีส่วนร่วมของ ประชาชน ระดับนี้เป็นพื้นฐานของระบบผู้แทนที่ดี บรรดาผู้แทนที่ประชาชนเลือก ถือว่ามี ความรู้และการวินิจฉัยเห็นอกกว่าผู้เลือกตั้ง แต่ผู้แทนก็ไม่มีความสามารถทำการบัญญัติกฎหมายที่ซับซ้อน สำหรับสังคมอุตสาหกรรมที่ซับซ้อน จะต้องมืองค์กรที่มีผู้ชำนาญการอบรม มาโดยเฉพาะในแขนงวิชาชีพนั้น ๆ รับผิดชอบโดยตรง องค์กรเหล่านี้มิได้มีอำนาจในการ บัญญัติกฎหมายอย่างอิสระ เพียงแต่มีความสามารถเห็นอกกว่า จึงมีหน้าที่เสนอขอรับบัญญัติต่อ ผู้แทน ฝ่ายผู้แทนหรือนักนิติบัญญัติก็จะทำการอภิปรายซักถาม ในที่สุดจะรับหรือปฏิเสธใน นโยบายที่เสนอมาก็เป็นอำนาจของผู้แทน ผู้แทนอาจถอดถอนสมาชิกขององค์กรได้ ใน ขณะเดียวกันผู้แทนก็อาจถูกประชาชนถอดถอนได้

ระบบผู้แทนในลักษณะนี้ จะลดหย่อนอันตรายอันเกิดจากการใช้หลักการประชาธิปไตยโดยไม่มีขอบเขตจำกัดได้มากที่สุด แต่ก็มิใช่อะไรที่หวังสองประการคือ แม้จะมีบทบัญญัติป้องกันไว้ แต่เสียงส่วนใหญ่ก็อาจใช้อำนาจควบคุมในระดับที่เป็นภัยต่อฝ่ายเสียงส่วนน้อยได้ อีกนัยหนึ่ง ไม่มีอะไรจำกัดขอบเขตการก่อตั้งพรรคฝ่ายเสียงส่วนใหญ่ มิฉะนั้นจะควบคุมชน ปกครองใจ ๆ รวมทั้งชนส่วนใหญ่ มักเอนเอียงที่จะใช้อำนาจของตน เพื่อผลประโยชน์ของตนทางที่ดีที่สุด ที่จะยับยั้งความมุ่งหวัง เช่นนี้ก็โดยจัดการป้องกันมิให้มีการก่อตั้งพรรคฝ่ายเสียงส่วนใหญ่เสีย ซึ่งอาจทำได้โดยตั้งพรรคที่สามซึ่งจะถ่วงดุลอำนาจระหว่างสองพรรคที่ใหญ่กว่าและแข่งขันกัน ซึ่งก็เป็นไปได้ที่จะจัดระเบียบแบ่งสรรผู้แทน ซึ่งจะส่งเสริมให้มีการก่อตั้งพลังที่สามเช่นว่านั้น และในขณะที่เดียวกันป้องกันมิให้พรรคใหญ่พรรคหนึ่งพรรคใดได้จำนวนที่นั่งส่วนใหญ่ในสภานิติบัญญัติ ขัดป้องกันอีกอย่างของมิลล์คือ ให้เปิดทางสำหรับกลุ่มชนฝ่ายข้างน้อยที่จะเป็นฝ่ายข้างมากได้เสมอ กลุ่มผู้ปกครองซึ่งควรจะเป็นกลุ่มผสม จะต้องไม่ปฏิบัติภารกิจใด ๆ ที่จะขัดขวางกลุ่มฝ่ายค้านที่จะขึ้นมาแทนที่ตนอย่างถูกต้องตามกฎหมายและสันติ โดยสาระของข้อป้องกันนี้ คือหลักประกันสิทธิที่จะวิพากษ์วิจารณ์และหลักประกันเสรีภาพของการพูด การหนังสือพิมพ์ และการประชุมซึ่งทำให้สิทธิเหล่านี้มีความหมายขึ้น

ทรศนะของมิลล์ในเรื่องว่าด้วยเสรีภาพ กล่าวถึงความขัดแย้งระหว่างอิสรภาพกับสิทธิอำนาจ อันเป็นปัญหาที่มีมาในอดีต เป็นเรื่องของการแข่งศึกกันระหว่างประชาชนกับรัฐบาล อิสรภาพหมายถึงความเป็นอิสระจากรัฐบาล ปัญหานี้ลดความสำคัญลงเมื่อความคิดทางประชาธิปไตย และระบบผู้แทนเจริญขึ้น อำนาจของรัฐบาลอาจถูกจำกัดด้วยบทป้องกันต่าง ๆ ทางรัฐธรรมนูญ แต่ในขณะที่เดียวกัน สังคมก็อาจเป็นพระราชได้เหมือนกัน และไม่จำเป็นต้องอาศัยตัวแทนรัฐบาลในการกระทำ เช่นนั้น สังคมมีวิธีการของตนเองที่สัมฤทธิ์ผลอย่างสูง สังคมรวมทั้งรัฐบาลออกกฎข้อบังคับ และสังคมแม้จะไม่ได้กำหนดโทษของการฝ่าฝืนพำนองเกี่ยวกับที่รัฐบาลกระทำ แต่ก็ลงโทษการฝ่าฝืนอย่างหนัก และทำได้แบบเนียนกว่ารัฐบาลควย ทำให้มี "ช่องทางหลีกเลี่ยงใต้อย่างกว่า" การหลีกเลี่ยงจากเขตอำนาจของสังคมทำได้ยากกว่า และถ้าหากคนส่วนใหญ่ของสังคมเห็นพ้องกันในมาตรฐาน

ความประพฤตินั้น ๆ แล้ว สังคมก็มักถือเอาหลักธรรมเป็นอย่างเดียวกับอคติของตนเอง แล้วลงโทษผู้ที่ไม่ดำเนินชีวิตตามมาตรฐานเหล่านั้นอย่างทารุณ

มีลบอกวาทว่า ทุกคนเข้าใจได้ว่าเสรีภาพเกิดขึ้นสำหรับบุคคลในสังคมเป็นไปได้ ปัญหาอยู่ที่ว่าควรขีดเส้นแบ่งที่ตรงไหนระหว่างสิ่งที่บุคคลคนหนึ่งมีสิทธิกระทำ และสิ่งที่สังคมมีสิทธิห้ามมิให้เขากระทำ จะวางหลักเกณฑ์นั้นอย่างไร มีลกล่าวว่า

จุดมุ่งหมายประการเดียวที่มนุษย์ชาติสมควรทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวมเข้าแทรกแซงกับเสรีภาพของผู้อื่นคือ การคุ้มครองตนเอง ขอให้ว่า จุดประสงค์ประการเดียวเพื่อให้อำนาจถูกใช้โดยชอบธรรมต่อสมาชิกของสังคม โดยขัดต่อเจตน์จำนงของเขา คือ เพื่อป้องกันมิให้เป็นภัยต่อผู้อื่น ลำพังประโยชน์ของสมาชิกผู้นั้นเองไม่ว่าจะเป็นทางกายหรือใจไม่ใช่เหตุอ้างที่เพียงพอ¹

แต่อย่างไรก็ตาม ในบางเรื่องสิทธิและเสรีภาพของมนุษย์ไม่ควรถูกจำกัดเลย ได้แก่ เสรีภาพของ มโนธรรม ของความคิด ของการพูด และการแสดงความคิดเห็น ของชีวิตส่วนตัว และเสรีภาพของการสมาคม (นอกจากจะมุ่งเป็นภัยต่อผู้อื่น) เหล่านี้เป็นเสรีภาพจำเป็น ซึ่งสังคมไม่ควรแทรกแซงด้วยเลย เราไม่ควรถือเอาว่าคนทั้งหมดเห็นด้วยกับหลักการนี้ คนทั้งหมดอาจบอกว่าเห็นด้วย แต่ความจริงเขาไม่เห็นด้วย บอบเหลือเกินที่เสรีภาพได้รับแตก่าณปลาย ในขณะที่มีการบีบคั้นให้ปฏิบัติเพื่อบอนทำลายหลักการนี้เอง

ปอปปเปอร์คงไม่มีอะไรต้องแย้งเบนแถมและมีลอย่างมากนักในเรื่องวิถีทางของระบอบประชาธิปไตย ถ้าวิถีทางของประชาธิปไตย คือการให้เสรีภาพแก่คนในรัฐทุกคนก็อยากจะบอกว่าลัทธิของตนให้เสรีภาพ ลัทธิของตนเป็นประชาธิปไตย เสรีภาพเป็นของหวาน ใครๆก็อยากมีเสรีภาพ สังคมที่แสดงตัวเองว่าไม่เห็นด้วยกับเสรีภาพ เช่น สังคมของเพลโต

¹ Mill, On Liberty, P. 263.

ไม่มีใครเห็นด้วย สังคมแบบของเฮเกลก็ยังใช้คำว่าเสรีภาพในแบบของตน แม้วามันจะตรงข้ามกับความหมายของเสรีภาพที่ใช้กันอยู่โดยทั่วไป แต่เขาก็อยากให้สังคมของเขาได้ชื่อว่า มีเสรีภาพ มาร์กซิสต์ก็ใช้เสรีภาพเป็นสิ่งล่อใจนักปฏิวัติทั้งหลาย จะมีสังคมใดเล่าที่ให้ค่ามันสัญญา ในเรื่องเสรีภาพ ได้มากเท่ากับสังคมคอมมิวนิสต์ จะมีสังคมใดอีกเล่าที่เป็นประชาธิปไตยมากไปกว่าสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ สวรรค์บนดินอยู่ไม่ไกลนัก เราจะพบถ้าเราแสวงหาคำยวิธืทางของมาร์กซิสต์ สำหรับมีลล์เขาให้ค่าแก่เสรีภาพอย่างที่ปอปเปอร์ต้องการ แต่เสรีภาพมันก็มีค้ค่าในตัวเอง มันมีค่าในฐานะที่มันก่อให้เกิดประโยชน์ความผาสุกที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของคนจำนวนมากที่สุด จะเป็นไปไค้ก้ด้วยวิธืทางแห่งเสรีภาพ จุดนี้เองที่ปอปเปอร์แย้ง จุดหมายของสังคมประชาธิปไตย คือ ความสุขที่สุดของคนจำนวนมากที่สุด ปอปเปอร์ว่าจุดหมายอันนี้มันเป็นไปได้ สังคมเปิดของเขาอาจจะมีวิธืทางไกลเคียงกันประชาธิปไตย นั่นคือวิธืทางแห่งเสรีภาพ แต่สังคมเปิดต้องไม่มีจุดหมายที่เป็นไปไม่ได้ เช่นนี้

ความสุขมากที่สุด เป็นไปไม่ได้ไค้ไค้ยงไร สมมติเรากำหนดจุดหมายทางการศึกษาว่าให้เด็กนักเรียนได้รับประโยชน์ (สุข) มากที่สุด เราจะทำไค้ไค้ยงไรจึงจะบรรลุจุดหมายนี้ จะสร้างตึกเรียน จะซื้ออุปกรณ์การสอน จะซื้ออุปกรณ์กีฬาหรือ ในที่สุดเราจะตัดสินใจไมไค้ไค้ว่าเราต้องทำไค้ไค้ยงไรเด็กจึงจะมีความสุขที่สุด เราไม่รู้ด้วยซ้ำว่าความสุขนั้นคือไค้ไค้ยงไร แล้วเราจะหาสุขมากที่สุด ให้คนมากที่สุดไค้ไค้ยงไร จุดหมายยงไรนี้ไม่ต่างไค้ไค้กับจุดหมายในสังคมยูโทเปีย (Utopia) มันเป็นเหมือนความฝันอันเลื่อนลอย แทนที่เราคิดจะแสวงหาความสุข ซึ่งไม่รู้ว่าจะอยู่ที่ไหน ทำไมเราไม่คิดเคลื่อนย้ายความทุกข์ที่เรามีอยู่ออกไป ทำไมเราจึงไม่พยายามแก้ไขสังคมชั่วร้ายที่ทำให้คนต้องททุกข์ทรมาน แทนการแสวงหาสังคมที่มีความสุข วิธืนี้มันเป็นไปได้มากกว่า และมันเอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงด้วย

ความทุกข์น้อยที่สุด น่าจะเป็นจุดหมายของสังคมมากกว่า ความสุขมากที่สุด เหตุผลคือเราไม่รู้ว่าจะทำไค้ไค้ยงไรคนจึงจะมีความสุข แต่เรารู้ว่าทำไค้ไค้ยงไรความทุกข์

ของเขาจึงจะลดน้อยลง กฎความทุกข์น้อยที่สุดนี้คือกฎทางลบของลัทธิประโยชน์นิยม จากทฤษฎีของปอปเปอร์ในเรื่องนี้ เราจะเห็นได้ทันทีถึงการเปรียบเทียบระหว่าง หลักความสามารถทดสอบให้เห็นจริง (Verificability) กับหลักความสามารถทดสอบให้เห็นเท็จ (Falsifiability) ของประโยคทางวิทยาศาสตร์ ปอปเปอร์กล่าวว่า

ข้าพเจ้าเชื่อว่า จากจุดยืนของศีลธรรม ไม่มีความสมดุลระหว่างความทุกข์กับความสุข หรือระหว่างความเจ็บปวดกับความชื่นชม ... ความทุกข์ของมนุษย์ทำให้เกิดปรากฏการณ์ทางศีลธรรมขึ้นโดยตรง กล่าวคือ ปรากฏเป็นความช่วยเหลือที่เราไม่อาจเรียกว่าเป็นความช่วยเหลือได้เลยถ้าเราเพิ่มความทุกข์ให้แก่มนุษย์ที่สุดอยู่แล้ว (ข้อวิจารณ์สำคัญอันหนึ่งของกฎประโยชน์นิยมที่ว่าสุขมากที่สุดนี้คือ มันสรุปเอาเป็นหลักการเลยว่า สุขทุกขมันอยู่ในมาตราเดียวกัน จึงยอมให้หมิ่นอัตราของความทุกข์ว่าเป็นแง่ลบของอัตราความสุข แต่จากจุดยืนของศีลธรรม ทุกข์ไม่สามารถเป็นการขาดความสุข และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ไม่ใช่ความทุกข์ของคนคนหนึ่งกับความสุขของคนอีกคนหนึ่ง เราไม่สามารถแทนที่ความทุกข์ของคนคนหนึ่งด้วยความสุขของคนจำนวนมากได้ เราควรเรียกร้องอย่างถ่อมตัวว่าขอให้มันเป็นจำนวนน้อยที่สุดของความทุกข์ที่สามารถเลี่ยงได้จากทั้งหมด หรือทุกข์ที่เลี่ยงไม่ได้ อย่างเช่นความหิวในช่วงที่เลี่ยงไม่ได้คือช่วงที่ขาดอาหาร ควรจะเป็นการกระจายความเท่าเทียมกัน เท่าที่จะเป็นไปได้)¹

จากหลักการอันเดียวกันนี้เราจะพบว่าปอปเปอร์พยายามหาทางออกให้แก่ปัญหาสำคัญยิ่งในปรัชญาการเมืองคือปัญหาว่า "ใครควรจะเป็นผู้ปกครองรัฐ" ซึ่งก็เป็นทางออกในแง่ลบเหมือนกัน คือเราตอบปัญหานี้ในแง่บวกก็ไม่ได้ มันจะแย้งตัวเองทันที เราต้อง

¹ Karl Popper, The Open Society and Its Enemies, Vol. I PP. 284-285.

เปลี่ยนคำถามนี้ให้เป็น "ทำอะไร เขาจึงจะปกครองผิคน้อยที่สุด" ใครก็ตามที่มีอำนาจอยู่ในมือ เราควรทำอะไรให้เขาใช้อำนาจนั้นไปในทางที่ผิคน้อยที่สุด และถ้าเกิดการฉีกรัฐธรรมนูญ ทำอย่างไรผลที่ตามมาจึงจะกระทบกระเทือนต่อคนในรัฐน้อยที่สุด นี่คือทฤษฎีทางการเมืองของปอปเปออร์ ที่มีพื้นฐานอยู่บนทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์

จากข้อสงสัยที่ว่าสังคมนิโระบอบประชาธิปไตยเป็นสังคมเปิดหรือไม่ก็อาจตอบได้ว่า สังคมประชาธิปไตยมีวิถีทางเช่นเดียวกับสังคมเปิด คือวิถีทางแห่งเสรีภาพ แต่มีจุดหมายต่างกัน ประชาธิปไตยต้องการแสวงหาความสุขที่สุด แต่สังคมเปิดต้องการความทุกข์น้อยที่สุด จุดหมายของสังคมนิโระบอบประชาธิปไตยกับจุดหมายของสังคมเปิด เป็นจุดหมายเดียวกัน แต่มองคนละแง่ ในขณะที่ประชาธิปไตยมองในแง่บวก สังคมเปิดจะมองในแง่ลบ ในทฤษฎีของปอปเปออร์ สังคมนิโระบอบประชาธิปไตยยังเป็นสังคมเปิดที่ไม่สมบูรณ์ ยังไม่ใช่สังคมเปิดอย่างที่เขาคงการ อย่างไรก็ตามทั้งสังคมนิโระบอบประชาธิปไตยและสังคมเปิดมีศัตรู ที่เหมือนกันคือ ลัทธิฟาสซิสต์และคอมมิวนิสต์ เพราะลัทธิทั้งสองเป็นอันตรายต่อเสรีภาพ ซึ่งเป็นวิถีทางทั้งสังคมนิโระบอบประชาธิปไตยและสังคมเปิด

เป็นที่น่าสังเกตว่า ปอปเปออร์ต้องพบกับปัญหาที่จะต้องแย่งตัวเองในเรื่องจุดหมายของสังคมเปิด เพราะปอปเปออร์เคยยืนยันว่า สังคมเปิดไม่มีจุดหมายตายตัว การเปลี่ยนแปลงในสังคมเปิดเป็นวิถีทางที่อิสระปราศจากจุดหมายที่ตายตัว แต่เมื่อเขาแย่งประชาธิปไตยก็เท่ากับเขาได้เสนอจุดหมายให้แก่สังคมเปิด ปอปเปออร์พบปัญหาเหมือนอย่างที่เราเคยพบมาแล้วคือปอปเปออร์ไม่สามารถชี้เฉพาะลงไปได้ว่าในทฤษฎีการเมืองของเขา สังคมเปิดนั้นคือสังคมนิโระบอบลัทธิใด ทั้งนี้ เพราะถ้าเขาใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ คือการทดสอบให้เท็จเป็นพื้นฐานของทฤษฎีการเมืองแล้ว การชี้เฉพาะเป็นทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งเท่ากับยอมรับความถูกต้องหรือความจริงของทฤษฎี ซึ่งเป็นการแย่งกับหลักการของตัวเอง และขณะเดียวกันเขาก็ไม่สามารถสร้างทฤษฎีการเมืองขึ้นมาใหม่ได้ด้วย ดังนั้น เพื่อให้พ้นจากการแย่งตัวเอง จุดหมายที่ปอปเปออร์เสนอขึ้นจึงเป็นเพียงจุดหมายชั่วคราวไม่ใช่จุดหมายตายตัวของสังคมนิโระบอบ จุดหมายนี้อาจเปลี่ยนไปได้เมื่อสภาพการณ์ของสังคมนิโระบอบเปลี่ยนไป.